

РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Рецензія на монографію: Булатова О.В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів: монографія / О.В.Булатова. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – 386 с.

Просторова структура світового господарства визначається певним набором елементів – регіонів світу, між якими розвиваються стійкі економічні зв'язки (гомогенна ознака). Однак при цьому відбувається посилення диференціації сформованих територіальних угруповань (гетерогенна ознака), внаслідок чого загострюється суперечливість глобалізації та розвивається фрагментарність світового господарства через поглиблення асиметрії розвитку країн світу. Зазначене обумовлює актуальність дослідження процесів міжнародної регіональної економічної інтеграції, які набувають глобальних ознак, що дозволяє визначити новий світогосподарський процес – глобальну регіоналізацію. Саме в такому ракурсі досліджено процеси регіоналізації світової економіки в монографії О.В.Булатової «Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів».

Полісистемна конфігурація сучасного світового економічного простору, детериторизація його учасників, інтенсифікація світогосподарських процесів визначають появу нових форм взаємодії та взаємозалежності, що вимагає розробки нових підходів багатомірної оцінки динаміки розвитку інтеграційних процесів, які відбуваються на глобальному та регіональному рівнях, оскільки від цього буде залежати формування інтеграційної стратегії розвитку країн.

Обґрунтованим, на нашу думку, є визначення найбільш принципових ознак і характерних рис глобалізації, систематизація концепцій і теорій глобальної економічної інтеграції за логіко-послідовною еволюцією науково-методичних підходів, з якої авторка починає дослідження, що дозволило їй визначити парадигму регіонального розвитку в контексті сучасного глобалізаційного дискурсу.

Дослідження процесів глобальної та регіональної інтеграції в їх діалектичній єдності дозволило довести: розвиток регіоналізації став іманентною рисою функціонування сучасного світового господарства, що пов'язано з виділенням основних регіонів триади світової економіки – європейського, північноамериканського та азійсько-тихоокеанського, в межах яких розвиваються найбільш потужні регіональні інтеграційні об'єднання, що стали рушійними силами розвитку регіональних інтеграційних ініціатив, призвели до зміцнення позицій у світовій архітектурі інтеграційних об'єднань.

Автор визначає, що регіональні торговельні угоди стали знаковою особливістю сучасної багатосторонньої торговельної системи, оскільки вони спрямовані на практичне втілення дій урядів країн, спрямованих на формування особливого міждержавного простору, в рамках якого встановлюється лібералізація торгівлі та відбувається спрощення її процедур формування та розвиток конкретних форм регіональної інтеграції. Такий висновок обґрунтовано шляхом дослідження в рецензованій монографії динамічних змін, що відбуваються в регіональній структурі світового господарства, визначення впливу процесів регіональної економічної інтеграції на світову економічну динаміку, аналізу й оцінки результативності моделей міжнародної регіональної інтеграції.

У світовій економіці діючими є понад 450 регіональних угод, половину з яких було укладено протягом 2000–2010 років. До процесів регіональної інтеграції активно залучаються країни з різним рівнем соціально-економічного розвитку, які виступають рівноправними партнерами (угоди типу Північ-Південь, питома вага яких у загальній кількості угод зросла за останні тридцять років з 20% до 64%), розширюється інтеграційна взаємодія

між країнами, що розвиваються (угоди типу Північ-Південь, що становлять 25% усіх регіональних угод).

У цілому інтеграційні об'єднання створюють стабільну основу для розширення торгівлі й розвитку інших форм інтеграційної взаємодії.

Ґрунтуючись на науково-методичних засадах дослідження розвитку міжнародної регіональної інтеграції, автор виділяє спільні закономірності й особливості (мікроекономічні, макроекономічні та геополітичні детермінанти) розвитку європейської, північноамериканської, азійсько-тихоокеанської моделей регіональної інтеграції, пропонує визначення напрямів їх подальшого розвитку в контексті глобальної регіоналізації. У книзі автор пропонує концептуальні підходи щодо розробки стратегій інтеграційного розвитку країн, які ґрунтуються на трьох основних стратегіях інтернаціоналізації національної економіки: унілатералізму, регіоналізму та мультілатералізму.

У своєму дослідженні О.В.Булатова зосереджує увагу саме на інтеграційній основі, що об'єднує декілька країн (або їх територій), лише окреслюючи проблемні питання розвитку внутрішньорегіональних процесів.

Разом з тим характерною ознакою сьогодення, на думку автора, став розвиток нових форм регіональної економічної взаємодії, який відбувається без обов'язкової залежності від географічного фактору – територіальної близькості. Використовуючи значний статистичний матеріал, численні літературні джерела, автор доводить, що характерною особливістю сучасних процесів регіоналізації став активний розвиток інтеграційних угод типу Північ-Південь, у рамках яких рівноправними партнерами є країни з різним рівнем соціально-економічного розвитку, а також розширення інтеграційної взаємодії між країнами, що розвиваються (угоди типу Південь-Південь). Водночас варто зазначити, що в рецензованій праці доречно було б більше уваги приділити особливостям залучення до регіональних інтеграційних процесів країн із транзитивною економікою.

У проведеному дослідженні акцентується увага на тому, що важливим

фактором формування сучасної полісистемної конфігурації світового економічного простору стає регіональна складова глобальних інтеграційних процесів як результат дисипативності глобальної економіки, в якій її системні утворення – регіональні інтеграційні об'єднання – є активними суб'єктами глобальної інтеграції, а глобальна економіка розвивається за логікою економічної конвергенції її системних утворень.

Загалом робота містить результати оригінального системного дослідження і має потенціал для майбутніх дискусій з огляду на те, що регіоналізацію можна віднести до процесів, які мають емпіричний характер, дослідження яких потребує міждисциплінарного підходу. Це дозволить отримати нові результати та сформувати науково-методичні засади розвитку науки – глобальної регіоналістики, яка синтезує просторові підходи і вивчатиме процеси регіоналізації світової економіки під впливом глобалізації. Результати дослідження, що містяться в монографії, характеризуються науковою новизною, мають теоретичне та практичне значення й можуть бути корисними для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться проблемами сучасного міжнародного економічного розвитку.

А.А.МАЗАРАКІ,
ректор Київського національного торговельно-
економічного університету, академік НАПН України,
доктор економічних наук, професор

